

Carina Larsson
Generaldirektörens stab
0550-851 22

carina.larsson@elsakerhetsverket.se

KONSEKVENSANALYS

2011-06-01

Dnr 11EV1250

KONSEKVENSANALYS AVSEENDE ELSTÄNGSELAPPARATER OCH ELSTÄNGSEL

1. Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Ett elstängsel består av en elstängselapparat som kan vara batteridriven eller nätansluten. Till apparaten fogas därefter stolpar, tråd och annan materiel som rätt sammanfogat blir ett funktionellt elstängsel.

Elstängsel har genom tiderna används för att hålla tamdjuren inne och som alternativ för stängsel med taggtråd.

Under senare tid används elstängsel även dels som hinder för att ta sig in på områden där det finns ett behov av att kunna kontrollera att inga obehöriga tar sig in, dels som en del i ett mer omfattande skalskydd till exempel vid fångelser. Som exempel på övriga områden kan nämnas kärnkraftsindustrin, elleverantörer, bilförsäljningsföretag och verkstadsindustrier.

Elstängsel används också för att hålla vilda djur ute från tamdjur eller odlingar.

För elstängsel som används i verksamhet som inte avser djurhållning är stängslets funktion både att vara avskräckande och hindrande. Verket bedömer att den europastandard som finns väl täcker behovet för sådana verksamheter. När det gäller elstängsel som används för att hålla tamdjur innanför stängslet och vilda djur utanför finns det däremot behov av att vid vissa förhållanden använda elstängselapparater som inte uppfyller alla krav i standarden. Konsekvensanalysen kommer därför i stor utsträckning omfatta detta behov. I analysen har verket inte särskilt skrivit om elstängslet det vill säga stolpar, tråd och annan materiel då standarden även innefattar val av materiel och hur den ska användas vid uppsättning av själva stängslet.

Elstängslets funktion är att avge elektriska pulser när ett djur kommer i kontakt med stängslet och därigenom avskräcka djuret från att gå emot stängslet igen. För att uppnå skyddseffekt så att människor och djur inte skadas när de kommer i kontakt med stängslet har man inom standardiseringen bland annat begränsat energimängden i de pulser som elstängselapparater kan avge.

Det har emellertid framkommit att det finns ett behov att få använda apparater som avger pulser med större energi i områden med oländig terräng och där det finns behov av långa stängselsträckor. För långa stängsel avtar effekten av pulsen med stängslets längd och uppväxande vegetation. Dessa stängsel används i stor utsträckning i områden i Sverige för att skydda tamdjur från angrepp av rovdjur. För att elstängslet ska fungera tillfredsställande krävs apparater som ger pulser som har en större energimängd än den som är tillåten enligt gällande europastandard.

Under betessäsongen behöver ett elstängsel underhåll, i huvudsak för att hålla stängslet fritt från gräs och sly. En effekt av de starkare apparaterna är att den ökade energimängden i pulserna leder till att den avskräckande effekten av stängslet behålls även när gräs och sly har växt upp mot stängseltråden. De starkare apparaterna uppfyller dock inte vissa av de säkerhetskrav som finns i gällande europastandard.

Det saknas idag föreskrifter om bindande krav för elstängselapparater i Sverige vilket innebär att det är tillåtet att sälja de starkare apparaterna. Elsäkerhetsverket avser nu att meddela tekniska föreskrifter för elstängselapparat där europastandarden blir bindande men där verket kan medge undantag från kraven i standarden för apparater som avger en starkare energimängd.

Gemenskapsrättsliga regler

För att elektrisk materiel eller elektriska produkter ska få sättas på gemenskapsmarknaden måste de uppfylla vissa säkerhetskrav. Säkerhetskraven finns oftast införda i produktstandarder. Vissa standarder är harmoniserade mot ett produktdirektiv.

Krav på elektrisk materiel inom vissa spänningsgränser finns i standarder som harmoniserats under det s.k. lågspänningsdirektivet (2005/36/EG). Direktivet är ett nya-metoden direktiv vilket innebär att en tillverkare får sätta produkter på marknaden om produkten uppfyller de harmoniserade säkerhetskrav som bedömts

nödvändiga för produkten. Av direktivet framgår att viss elektrisk materiel, däribland elstängselapparater inte omfattas av kraven. Det innebär att elstängselapparater tillhör det icke-harmoniserade området. För att en standard ska bli bindande för en icke-harmoniserad produkt krävs att Sverige, genom tekniska föreskrifter, reglerar det kravet.

När det gäller tekniska föreskrifter ska förordningen (1994:2029) om tekniska regler tillämpas. Av 4 § framgår att myndigheterna ska använda en standard om det finns en sådan för produkten. Finns det ingen standard ska myndigheten ange annan teknisk specifikation. För elstängselapparater finns europastandarden SS EN 60335-1 med tillägget SS EN 60335-2-76 som ikraftsatts genom beslut av Svensk elstandard SEK.

I standarden regleras dels tekniska krav för elstängselapparater, dels hur ett elstängsel ska sättas samman för att uppfylla standardens krav på säkerhet och funktionalitet. Ett av de tekniska skyddskrav som finns i standarden är att elstängselapparater inte får ge en puls med högre energimängd än 5 joule vid en belastning mellan 50 till 500 ohm. Skälet till det är att man inom standardiseringen bedömt att en högre energimängd i vissa sammanhang kan orsaka person- eller sakskada. Man har också bedömt att den energimängd som anges i standarden är tillräcklig för att elstängslet ska fylla sin funktion. Det finns ett undantag för vissa ”intelligenta” aggregat.

2. Beskrivning av alternativa lösningar och effekterna om någon reglering inte kommer till stånd

För huvuddelen av den stängsling som idag görs med el är de apparater som uppfyller kraven i standarden fullt tillräckliga. Problemet uppstår vid stängsling i vegetationstäta samt oländiga och stora områden där det finns behov av långa stängselsträckningar.

Om stängslet inte fyller den avsedda funktionen minskar möjligheterna att t.ex. ha tamdjur i områden där främst rovdjur förekommer.

Föreskrifterna är i första hand avsedda att hantera säkerhetskrav för de apparater som sätts på den svenska marknaden. Det finns samtidigt ett behov att kunna göra undantag från ett av de säkerhetskrav som finns i den aktuella standarden för

apparater som är avsedda att användas inom de områden i Sverige som beskrivs som rovdjurstäta av till exempel länsstyrelserna.

För att säkerställa att de starkare apparaterna inte kommer att användas överallt i Sverige föreslår verket att tillverkare eller andra ekonomiska aktörer som vill sätta sådana elstängselapparater på den svenska marknaden måste ansöka om undantag. Den som ansöker om undantag måste kunna visa att apparaten uppnår likvärdig säkerhet även när den avgivna energimängden ökas. Detta ska göras i en teknisk dokumentation som ska innehålla bland annat en riskbedömning med riskanalys.

För dessa apparater/elstängsel kommer verket att kräva att alla andra krav i standarden ska vara uppfyllda såsom uppsättning och varningsskyltning. Vid behov kan verket förena undantaget med villkor så som ökad varningsskyltning och en mer omfattande bruks- eller installationsanvisning.

Om verket inte meddelar föreskrifter om tekniska krav för elstängselapparater kan de starkare apparaterna fortsätta att säljas utan att myndigheten har kännedom om apparaterna vilket kan öka olycksrisken i samhället. Genom att först föreskriva om generella tekniska krav för elstängselsapparater och därefter reglera i vilka fall verket kan göra undantag kan verket utöva bättre kontroll.

3. Vilka berörs av regleringen

De som berörs av regleringen är främst tillverkare/importörer och försäljare av elstängselapparater/elstängsel samt djurägare.

4. Kostnadsmässiga och andra konsekvenser som regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna av de regleringsförslag som övervägts

När det gäller kostnadsmässiga konsekvenser bedömer verket att de som påverkas är tillverkare och försäljare av de apparater som inte uppfyller kraven i standarden. De apparater som uppfyller standardens krav påverkas inte av regleringen. Verket har i nuläget svårt att bedöma andra konsekvenser

5. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Då det rör sig om en produkt som hör till det icke-harmoniserade området gäller inte presumtion om överensstämmelse på samma sätt som för produkter som faller in under något nya metoden-direktiv. För de elstängselapparater som redan idag uppfyller kraven i den aktuella standarden uppkommer inga handelshinder. Genom att reglera möjligheten att göra undantag på det sätt som föreslås menar verket att föreskrifterna inte leder till att elstängselapparater som inte uppfyller standardens krav kan sättas på unionsmarknaden.

6. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Eftersom det rör sig om tekniska föreskrifter ska föreskrifterna anmälas för samråd med kommerskollegium och till EU-kommissionen i enlighet med det anmälningsförfarande som gäller. Om kommissionen inte har några invändningar kan verket gå vidare med beslut om utfärdande av de föreslagna föreskrifterna. Verket beräknar därför att föreskrifterna tidigast kan träda i kraft under september/oktober månad 2011. Verket kommer att informera tillverkare och försäljare om de krav som kommer att gälla för elstängselapparater. För övriga intressenter som har intresse av stängselföreskrifterna kommer verket att ha information på verkets webbsida. Verket kommer också att informera de myndigheter som har behov av informationen för sitt arbete.

7. Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Verket bedömer att antalet tillverkare och importörer av apparater i Sverige uppgår till ca 25 stycken varav ett fåtal även tillverkar eller importerar de starkare elstängselapparaterna. Verket har svårt att uppskatta storleken på de berörda företagen då flera av företagen inte uteslutande tillverkar eller säljer elstängselapparater.

8. Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader.

Genom att göra standarden bindande ställer verket krav på att tillverkarna tar fram tekniska specifikationer, provrapporter osv. Det kan innebära en ökad kostnad. Samtidigt bedömer verket att de flesta tillverkare redan har sådan dokumentation

framtagen oavsett att kravet inte tidigare varit reglerat, inte minst då man är på gemenskapsmarknaden. För de tillverkare och ekonomiska aktörer som avser att ansöka om undantag ställer verket krav på ytterligare teknisk dokumentation för att kunna pröva ansökan.

9. Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Eftersom verket genom föreskrifter gör standarden bindande kan det medföra att de företag som idag säljer de starkare elstängselapparaterna inte kan omsätta lika många apparater som tidigare.

10. Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

För de tillverkare som följer kraven i standarden blir regleringen konkurrensneutral. För de starkare elstängselapparaterna gäller möjligheten att meddela undantag och där bedömer verket att prövningen blir konkurrensneutral.

11. Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Verket kan inte se att regleringen kommer att påverka företagen mer än det som tidigare angivits.

12. Beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Verket bedömer inte att små företag berörs specifikt. Däremot kan djurägare beröras positivt då föreskrifterna ger ökade möjligheter att bedriva verksamhet i de fall djurhållningen är en del av djurägarens småföretagarverksamhet.

13. Kontaktperson

Kontaktperson är Carina Larsson verksjurist, telefon 0550-851 22 eller via e-post carina.larsson@elsakerhetsverket.se .